A close-up portrait of a man with a serious expression, wearing a dark coat and a white cravat. The lighting is dramatic, highlighting the contours of his face.

Wiet Kühne-van Diggelen

Jan Albert
Sijthoff

VOC-dienaar en
'koning' van Groningen

Wiet Kühne-van Diggelen

 Jan Albert
ichterman

VOC-dienaar en 'koning' van Groningen

REGIO-PROjekt, Groningen 1995

Colofon

Deze uitgave is financieel mogelijk gemaakt door bijdragen van M.J.L.C. Crommelin-Sichterman, A.C. van Daalen, jhr. mr. J.C. Greven, het Anjerfonds Groningen, de Gemeente Groningen, het H.S. Kammingafonds en het Dr. Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds.

Redactiecommissie dr. P. Brood, dr. C.J.A. Jörg
Bureauredactie drs. M.I.W. Jager
Vormgeving Imelda de Valk, Groningen
Zetwerk Von Hebel bv, Groningen
Zwart/wit lithografie Pijper bv, Groningen,
Kleuren lithografie Repro Groningen bv, Groningen
Druk De Bruin, Noordbroek
Bindwerk Witlox bv, Groningen
Productie REGIO-PRojekt

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Kühne-van Diggelen, Wiet

Jan Albert Sichterman: VOC-dienaar en 'koning' van Groningen/ Wiet Kühne-van Diggelen; [red.: P. Brood].- Groningen: REGIO-PRojekt. - Ill., foto's
Met lit.opg., reg. - Met samenvatting in het Engels.

ISBN 90-5028-058-7

Trefw.: Sichterman, Jan Albert.

© REGIO-PRojekt, Groningen 1995

INHOUD

WOORD VOORAF	7
STAMBOOM	10
INLEIDING	13
I HET FAMILIEWAPEN MET DE EEKHOORN anno 1692	
Afkomst en jeugd	15
II DE SCHEEPSKIST anno 1716	
Reis naar Indië	21
Aankomst Batavia	24
III DE FACTORIJ IN HOUGLY anno 1717	
Onderkoopman in Chinsura	27
Cassier in Cassimbazar	29
Opgezonden naar Batavia	30
Promotie in Bengalen	32
IV EEN 'NOTEBOME' GERRIDON anno 1730	
Gerrit Sichterman	35
V DE NEUSHOORN CLARA anno 1734	
Directeur van Bengalen	45
Raad Extraordinaris van Indië	46
Raad Ordinaris van Indië	50
VI DE SCHRIJFKIST anno 1736	
Brieven uit Indië	55
De twee oudste zonen in Den Haag	56
De zonen naar Groningen	57
Anthony Ewout (1722 - 1756)	62
Gerrit Jan (1725 - 1796)	62

VII EEN LAP SICHTERMAN-GINGANS anno 1737	
Nederlandse opvoeding van de overige vijf kinderen	67
Levensloop van deze vijf kinderen	72
VIII DE ADMIRAALSPENNING anno 1744	
Admiraal van de retourvloot	75
IX DE MONUMENTALE DEURPARTIJ anno 1745	
Huis aan de Ossenmarkt, Groningen	81
Interieur	83
Kunstverzameling	87
Dagelijks leven	88
X DE PORSELEINEN FONTEIN anno 1747	
Huize Woellust	93
Het wapenporselein	97
XI HET TESTAMENT anno 1764	
Nalatenschap	105
Veilingcatalogi	106
BRONNEN EN LITERATUUR	113
ILLUSTRATIEVERANTWOORDING	117
SUMMARY	119
VERKLARENDE WOORDENLIJST	123
NAAMREGISTER	125
DANK AAN	128

IIIVIII XI
DE NEUSHOORN CLARA
ANNO 1734
Directeur van Bengalen

ogier Beerenaart, directeur van Bengalen voor de VOC sinds 1731, overleed plotseling in 1733. Jan Albert Sichterman nam zijn werkzaamheden over en begaf zich daartoe met zijn gezin weer naar Hougly. Op 18 juni 1734 werd hij officieel door de Hoge Regering tot directeur benoemd. Tien jaar lang zou hij de bij deze positie behorende taken vervullen: permanent toezicht op de taakvervulling van al zijn dienaren (met inachtneming van de voorschriften van Heren XVII en de Hoge Regering), de volstrekt rechtvaardige behandeling van civiele en criminele rechtszaken en het gezag over het sorteren van de lijwaten (stoffen). Daarbij behoorde hij goede contacten te onderhouden met de Nawab en de inheemse bestuurders en met hen te onderhandelen over handelsvoorschriften en belastingen. Zijn salaris voor dit alles was bepaald laag te noemen: 180 guldens per maand. Daarbij had hij recht op enkele 'provisiën': het betrekken van vaderlandse en inlandse waren tegen korting, een percentage over de door inheemsen aangeleverde lijwaten en de aankoop van opium, alsook een jaarlijkse toelage voor representatie. Bij dat alles had bovendien de directeur als enige het voorrecht, zoals K.K. Datta beschrijft, om in een palanquin (draagstoel) vervoerd te worden, daarbij altijd vergezeld door slaven, bedienden en stafdragers. Deze dragen een korte staf in tegenstelling tot hun meerdere met een lange, met zilver beslagen, staf die voor de stoet uit rent om luid het bezoek van zijn meester aan te kondigen, onder vermelding van al diens titels.

Tot 1740 was de Nawab Shuja-ud-din-khan gouverneur in Bengalen voor de Indiase Groot Mogol in Delhi. Onder zijn bestuur heerste er politieke rust en welvaart. Ten behoeve van gunstige handelsbetrekkingen wisselden de VOC- en Indiase bestuurders geschenken uit als de gelegenheid zich voordeed. Zo ontving Sichterman in 1736, zoals vermeld in de Generale Missiven, een erkleed aangeboden door de Groot Mogol. De kosten van ontvangst en de tegengeschenken bedroegen 638 roepies. Tegen betaling van 80 roepies (voor persoonlijke geschenken moest de ontvanger een zeker bedrag aan de VOC vergoeden) mocht Sichterman het kleed behouden.

Tegengeschenken waren meestal Japans lakwerk, zilver of Europese wijn. Deze maal echter vroeg Sichterman toestemming om 2000 rijstvogels naar het Hof in Delhi te mogen zenden, wat werd toegestaan.

Aan de Nawab schonk de VOC-directie meestal geldbedragen. Op zijn beurt bedacht de Nawab de directeur met inheemse presenten. Zo ontving Beerenaart ooit een 'cliphand, fraaij en welgetant' en kreeg Sichterman in 1738 een vrouwelijke baby-neushoorn cadeau. Deze was, één maand oud, gevangen in de provincië Assam. Het dier was zo aanvallig en zo tam, dat hij tot grote hilariteit van de gasten tijdens het diner om de tafel mocht lopen. Maar na twee jaar werd de neushoorn te groot en om verdere schade aan zijn huis te voorkomen schonk Sichterman haar aan Douwe Mout van der Meer, kapitein van het VOC-schip 'Knappenhof'. Deze vervoerde haar, vermoedelijk illegaal, naar Nederland, waar zij eerst in Leiden en Amsterdam door Van der Meer aan het publiek werd getoond. Later reisde hij met het dier naar vele grote steden in Europa, waar zelfs gekroonde hoofden hem kwamen bezichtigen. In Würzburg kreeg zij in 1748 haar naam: Jungfer Clara. Vele tekeningen en gravures, zelfs penningen met haar afbeelding, zijn bewaard gebleven: zo'n dier had men in Europa nog nooit gezien. Op 20-jarige leeftijd heeft Clara in Londen helaas de geest gegeven.

Sichtermans vrouw Sibylla zal dit afscheid hebben betreurd. Het dier vormde een welkome afleiding binnen de muren van de factorij, waar weinig vertier was. Slechts wandelen in de tuinen was haar toegestaan. Zich daarbuiten begeven of meegaan op de jacht, daar was geen sprake van. Bezoek kwam er weinig, daarvoor waren de afstanden tussen de handelsposten te groot. Het opvoeden van de kinderen werd aan inlandse bedienden overgelaten en daarbij was het gebruikelijk kinderen al op jonge leeftijd, drie à vier jaar oud, voor verdere opvoeding naar familieleden in het vaderland te zenden. Hoewel dat 'bon ton' was en algemeen geaccepteerd, zal het afscheid van haar laatste drie kinderen, successievelijk in het najaar van 1736, 1739 en 1742, Sibylla niet licht zijn gevallen. In Sichtermans brieven wordt nimmer gesproken over de bezigheden van zijn vrouw. Een enkele keer schrijft hij dat zij in goede gezondheid verkeert. Zij was in Bengalen geboren uit Nederlandse ouders, dus van jongs af aan gewend aan het afmattende klimaat, de temperaturen lagen menigmaal rond de 40°C. Het was niet de gewoonte onder Europeanen in de hitte luchtige kleding te dragen. De dames droegen wel zijde en katoen, maar verwerkt in volumineuse japonnen naar de laatste Engelse mode en vertoonden zich altijd met hoed. Ook de heren kleedden zich Europees, met vest en een zware fluwelen frak, met pruik en hoed. Zodra men thuiskwam echter hulde men zich in een wijd katoenen hemd, de heren zetten de pruik af en bedekten het wegens de warmte kaalgeschoren hoofd met een wit katoenen slaapmuts.

Raad Extraordinaris van Indië

In 1740 werd Sichterman door de Hoge Regering in Batavia benoemd tot Raad Extraordinaris, raadgever van de Raad van Indië, een eervolle promotie met minieme salarisverhoging.

De VOC-handel bloeide. Omdat de Compagnie nauwelijks op de hoogte kon zijn van het steeds wisselende inheemse vraag en aanbod en de gewoonten op de zeer gevarieerde Bengaalse markt, nam de directeur voor de inkoop enkele benjanen in dienst. Een benjaan was een Bengaalse hindoe, die zeer geslepen maar daarbij eerlijk als contactpersoon en makelaar optrad. Ook kon hij fungeren als geldschieter en compagnon in particuliere handelstransacties. Dat maakte voor de directeur de handel tot eigen voordeel wel heel gemakkelijk: zij speelde zich niet af in het duister, maar was onontwaarbaar verweven met de in- en verkoop voor de Compagnie van alle Oosterse produkten.

Er waren talloze manieren om de eigen persoonlijke winst na te jagen en velen daarvan zullen Jan Albert Sichterman niet vreemd zijn geweest. Dat hij particuliere handel dreef, waarmee grote bedragen waren gemoeid, is af te lezen aan het voornamelijk

door de Belgische historicus Jan Parmentier verzamelde bewijsmateriaal daarvan. Of Sichterman de VOC direct benadeelde door percentages te eisen van in- en verkoopbedragen, partijen te laten afkeuren en daarna toch door te verkopen, fabricagekosten van de eigen zijde- en katoenweverijen, die hij in Bengalen had opgericht, oncontroleerbaar af te wentelen op de VOC, daarover zijn geen gegevens te vinden. Het lijkt of hij meer zag in de zeer avontuurlijke handel-in-het-groot.

Sichterman onderhield op het persoonlijke vlak zeer goede contacten met Joseph Dupleix, sinds 1730 gouverneur van de Franse loge Chandernagore, een opmerkelijk man, die de Engelsen haatte en er ernaar streefde hen uit India te verdrijven. Dupleix had in korte tijd een internationaal net van country-trade (intra-Aziatische handel) opgebouwd. In 1733 had hij al elf schepen in de vaart, die steeds op kosten van een aantal particulieren werden uitgereed. In verschillende Aziatische havens werden goederen verkocht en nieuwe lading ingenomen, om deze weer in een volgende haven te verhandelen. Sichterman investeerde geregeld bedragen in de uitreding van Dupleix' schepen, tezamen met hooggeplaatste dienaren van andere Europese Compagnieën in Bengalen, kooplieden uit Madras en Calcutta of Armeense en Moorse handelaren. In 1736 investeerde hij niet minder dan 87.000 roepie in de uitreding naar Bassora van het schip 'François', zo schrijft Parmentier in zijn boek *De Holle Compagnie*.

Deelnemer aan de country-trade ondernemingen van Dupleix was ook François de Schonamille, die vanaf 1725 lid was van de raad van de Compagnie van Oostende in Denmarknagore, na 1727 gevestigd in Banquibazar. Enige in het Stadsarchief van Antwerpen berustende afschriften van brieven uit 1733 van Sichterman aan de Schonamille, bevestigen de relatie tussen beide heren. Eén brief is gedateerd 21 december 1733, enkele dagen voor de afvaart van het Oostendse schip 'Concordia', waarop een paar kisten met particuliere goederen van Sichterman geladen zijn. Sichterman weet 'een wat groot uitgevallen bundeltje' aan boord te laten bezorgen met het verzoek dit 'in een kist van de een of ander goed vrind' te verbergen om alzo 'sonder swaerigheid overgevoerd te worden'. Hij zal echter wel graag de naam van die goede vrind ontvangen, zodat hij zijn Amsterdamse zaakwaarnemer hierover via Engeland kan inlichten!

Sichterman maakte grote winsten via zijn deelname in de country-trade maar leed ook verliezen, zoals blijkt uit een opgave van Dupleix uit 1739 van een uitstaande schuld van 42.000 roepies ten laste van Sichterman. Deze zal zeker geheel of gedeeltelijk vereffend zijn op de dag in 1741 dat Dupleix trouwde met de weduwe van zijn overleden vriend, de supercarga Jacques Vincens, bij welke plechtigheid Sichterman getuige was.

Een bewijs dat Sichterman persoonlijke bezittingen liet vervoeren aan boord van Europese schepen, vormt het feit dat scherven van zijn in het Chinese Canton bestelde wapenporselein zijn gevonden in het wrak van de Zweedse Oostindiëvaarder 'Götheborg' die, in 1745 terugkerend van China, strandde in het zicht van de thuishaven.

Een ander Zweeds schip, de 'Succia', was eerder met een lading uit Bengalen vergaan bij de Orkaden boven Schotland. Dat was in 1740. Kennelijk had deze bodem een zending van Sichterman aan boord. Het schip behoorde toe aan de Zweedse Oostindische Compagnie. Twee brieven aan Charles Irvine, een Schotse supercarga, werpen een licht op deze gebeurtenis. (Een supercarga was een handelaar aan boord van een handelsschip dat op Azië voer, belast met de verkoop van de heenlading en de inkoop van de retourlading). Sichterman zendt aan Irvine, die hij in 1734 reeds in Bengalen had ontmoet, in januari 1742 enige geschenken, vergezeld van een vriendelijke brief in de hoop dat hij nog enige bezittingen zal terugzien uit het deel van de lading van de 'Succia'. Bijgevoegd was een copie van een schrijven aan Irvine uit 1740, dat aan boord van de 'Succia' was meegenomen door supercarga Loriol. Deze kwam bij de schipbreuk om het

leven, wat een verlies betekende voor Sichterman, die juist in deze brief Irvine bedankt voor zijn introductie van Lorient. Hij beschrijft hem als een 'très galant homme plein de merite', die hij meerdere malen heeft ontvangen en met wie hij goede zaken kon doen. Brieven en presenten werden begin 1742 meegenomen door Andreas Jacobus Flanderin, tweede supercarga aan boord van het Zweedse schip 'Fredericus Rex Sueciae', dat geladen met Bengaalse koopwaar naar Göteborg terugkeerde. Ook met Flanderin had Sichterman goede zaken gedaan en via hem had hij kans gezien een partij persoonlijke Oosterse aankopen aan boord van dit schip naar Europa te zenden, waaronder een 'schrijftor' en 'dry caskens'. De inhoud van twee van deze kistjes bestond uit medicijnen en Japanse toiletartikelen, aangegeven als thee. De derde kist was met goud gevuld maar stond als 'rozenhout' op de ladinglijst. Flanderin verschepte deze zaken in Göteborg aan boord van 'd'Eendracht' naar Sichtermans zaakwaarnemer Gerard Pauw in Amsterdam.

Gerard Pauw is voor Sichterman van onschatbare waarde geweest. Hij was een afstammeling van Reinier Pauw, medeoprichter van de Compagnie van Verre (voorloper van de VOC) in 1594. Evenals zijn vader Hendrik Pauw was Gerard wijnkoopman, wonend op de Oude Turfmarkt te Amsterdam. Hij nam de zendingen uit de Oost van Sichterman in ontvangst en zorgde voor opslag of verder transport. Bovendien zorgde hij voor de afwikkeling van Sichtermans financiële zaken, die zeer divers waren.

Sichterman heeft gedurende zijn verblijf in de Oost een ontelbaar aantal brieven geschreven, of liever: laten schrijven. Het was voor hem de enige manier om zijn relaties te onderhouden en zijn zaken te regelen. Zo schreef hij naast officiële berichten ook persoonlijke brieven aan de Hoge Regering in Batavia. Met verschillende Raden van Indië onderhield hij contacten, zo ook met zijn 'neef' Gustaaf Willem Baron van Imhoff, die hij zo noemt omdat Van Imhoffs vrouw, Catharina Magdalena Huysman een nichtje is van zijn vrouw. Op deze wijze kon hij menigmaal een goed woordje doen ter promotie van een jonge VOC-ambtenaar, als hem dit door een relatie uit de Republiek werd verzocht. Zo worden in Sichtermans brieven de namen genoemd van Louis Vernet, Jan Jacob Slicher, de Zwitser Auberjonnois en Faucheneau. Ten aanzien van deze laatste schrijft hij op 28 februari 1742 aan zijn neef Conring in Groningen:

'.. den jongeling Faucheneau die ik als een gecommandeerde van Uw Ed.g. zijnde naar vermoogen de behulpzame hand ter bevordering van zijnen welstand sta te bieden, zullende ik over eenige dagen ten zijnen favoure aan mijne goede vrienden ter hoofdplaatse schrijven, dog het is mij leed te moeten betuygen, dat van mijn voordragen thans zo goede gevolgen als wel voorheen niet kan verhoopen, als hebbende door de ongehoorde versending van de Heeren Van Imhoff, De Haeze en Van Schinne drie mijner beste vrienden aan de hooge tafel verlooren.'

'Een beklaglijk en ecclattant voorval heeft in Batavia plaats gevonden', zo schrijft Sichterman in 1741. 'Op violente en ongehoorde wijze heeft Gouverneur-Generaal Valckenier de raden Van Imhoff, De Haeze en Van Schinne in detentie naar Nederland gezonden na de revolte en daaropvolgende massacre onder de Chinezen.' De Chinezen in Batavia, door het instorten van de suikermarkt voor het merendeel werkeloos geworden, waren in opstand gekomen tegen de Europeanen en werden hiervan zelf het slachtoffer. In de Raad van Indië liepen de twisten over de schuldvraag van deze massamoord zo hoog op, dat Gouverneur-Generaal Adriaan Valckenier drie van zijn raden liet arresteren en in januari 1741 ter berechting naar Nederland liet zenden. Het lukte Van Imhoff echter

GUSTAAF WILLEM
BARON VAN IMHOFF.
GOUVERNEUR GENEERAAL VAN NEERL. INDIE. AET. XXXIX.

5.2 Gustaaf Willem Baron van Imhoff. Prent van P. Tanjé, 1745

in Amsterdam alle schuld op zijn tegenstander Valckenier te schuiven. In 1742 keerde hij in triomf terug naar Batavia als de nieuwe gouverneur-generaal.

In *De Hedendaagsche Mercurius of Weekelijkse Redenaar* (Amsterdam 1742), een boek uit het bezit van Jan Albert Sichterman, wordt op woensdag 3 oktober 1742 het vertrek uit Amsterdam geschetst.

‘Den Wel-Ed’le Heer Gustaaf Wilhelm, Baron van Imhoff, Gouverneur Generaal van Neerlands India, is voorleden Zaterdag namiddag met ’t Compagnies Jagt, en verzeld van verscheide Heeren Bewinthebberen, en Aanzienelyke Perzonen, mitsgaders verscheide andre Jagten, zo van de Oost als Westindische Maatschappij, en omringt van veelerlei particuliere Speeljagten en Vaartuigen, na Texel vertrokken; ’t welk vermits ze alle vlagden, en telkens verscheide eerschoten gedaan wierden, een aangename vertoning en behagelyk gezigte op het scheepryk Y, voor de Aanschouwers verstrekten, die met groote menigte, om zijn Wel-Ed’le te zien afzeilen, van alle kanten toegeschoten waren. Hij staat met een Schip expres op zyn bestek en ordere gebouwt, voerende 54 stukken Kanon, en den Herstelder genaamt, na Batavia te zeilen; in gezelschap van zes of zeven andre Scheepen.’

De directeur van Bengalen Sichterman heet hem in een uitvoerig schrijven van augustus 1743 welkom in Casteel Batavia en prijst zijn moed tijdens de voorafgaande gebeurtenissen.

Van Imhoff heeft tijdens zijn verblijf in het vaderland een rapport opgesteld: 'Consideratiën over de tegenwoordige staat van de Nederlandse Oost-Indische Maatschappij', waarin hij vooral pleit voor het vrijgeven door de VOC van de particuliere handel. Door deze intra-Aziatische handel vrij te geven zou de VOC de verliezen, die zich mede door corruptie na 1735 begonnen af te tekenen, in belangrijke mate kunnen beperken. Bij de Engelse compagnie vormde deze country-trade reeds vele jaren een welkome aanvulling op de officiële handel. De voorstellen van Van Imhoff betreffen ook de zeer winstgevende opiumhandel uit Bengalen. Het duurde echter een aantal jaren voordat deze gedeeltelijk ingang vonden. Sichterman, die in 1744 naar het vaderland vertrok, heeft daar niet meer van kunnen profiteren. De laatste jaren van zijn bewind in Bengalen brachten in vele opzichten grote moeilijkheden.

In 1740 werd de Nawab Shuja-ud-din-khan in Bengalen verstoten door zijn ondergeschikte Alivardi-khan. Deze kocht zijn afhankelijkheid van de Groot Mogol in Delhi af voor enige miljoenen guldens. Hij was een bekwaam bestuurder en voerde een zelfstandig beleid wat betreft regels en voorschriften, dat vaak willekeurig leek, maar waartegen de Europese Compagnieën niets konden inbrengen. De concurrentiestrijd en expansiedrift van de Engelsen, de Fransen en de Nederlanders in India groeide dermate, dat de nieuwe Nawab alle zeilen bij moest zetten om de onderlinge conflicten in toom te houden en de Europeanen geen kans te geven tot enige politieke inmenging. Hij kon echter niets uitrichten tegen de steeds frequenter wordende guerrilla-aanvallen van de Maratha's, een hindoestam uit het onvruchtbare Deccangebied. De grote rijkdommen van de Europese factorijen vormden hun doelwit, alsook die van de Islamitische bestuurders van Bengalen, wiens schatkist in die jaren rond de 400 miljoen gulden zou hebben bevat. De Maratha's plunderden en begingen gruweldaden in verschillende streken van Bengalen, veroorzaakten grote chaos en verstoorden op die wijze het economische leven.

Sichterman heeft deze dreiging zien aankomen. Hij besloot de factorij in Hougly te fortificeren om tegen aanvallers beschermd te zijn. Dit plan bestond al vele jaren, maar tot dan toe was er nimmer geld voor beschikbaar gesteld. Bovendien dienden de voorgaande directeuren gedurende zeer korte perioden (twee à vier jaar), nooit lang genoeg om een dergelijke ingrijpende verandering te volbrengen. De muren van het fort kwamen op de plaats van de vroegere omheining van de gebouwen, de twee toegangspoorten bleven gehandhaafd. Er werden vier bastions gebouwd die Hollandse namen kregen: Amsterdam, Middelburg, 't Noorderkwartier en De Maas. Aan de Zuidzijde werden nieuwe tuinen aangelegd en rondom de landzijde van het fort werd een gracht gegraven. Een overdekte weg (waarvan Sichterman in zijn overdracht aan zijn opvolger in 1744 meldde, dat deze gedeeltelijk was verwoest door het ongedierte) leidde van het fort naar de rivier de Hougly en twee terrasvormige trappen liepen naar het water. Sichterman noemde de vesting 'Fort Gustavus' naar zijn neef de gouverneur-generaal. Onder een brief aan zijn neef Conring vermeldt hij voor de eerste maal: 'In 't Fort Gustavus, den 20 jann. 1743.'

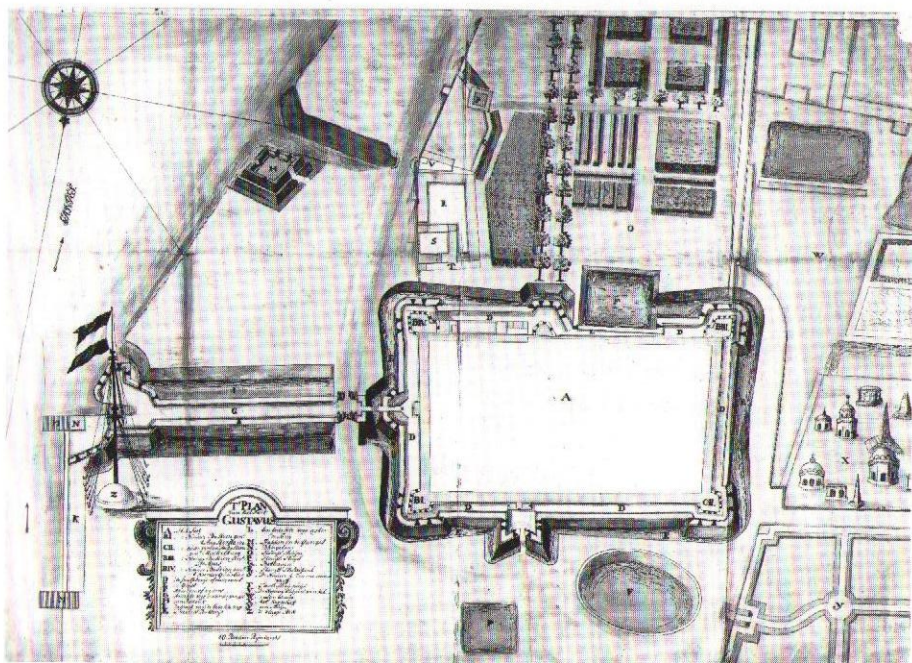
Raad Ordinaris van Indië

In 1744 beëindigt Jan Albert Sichterman zijn directeurschap en verlaat Bengalen per zeilschip op 25 maart 1744. De Hoge Regering had zijn verzoek tot verlossing naar het vaderland ingewilligd. Bij aankomst in Batavia op 13 juli wordt hem meegedeeld dat hij bij resolutie van de gouverneur-generaal op 30 juni tot Raad van Indië is benoemd. Reeds de volgende dag neemt hij zitting in de Hoge Regering.

Sichterman schrijft in december 1743 aan Conring 'dat ik met 's Compagnies affaires en de nodige preparatiën tot mijn aanstaande reyse de handen ongemeen vol

werk heb.' Eén van de belangrijke stukken, die voor zijn vertrek moesten zijn opgesteld, is de 'Memorie van Overgave' aan zijn opvolger Jan Huygens, voorheen opperkoopman en secunde te Hougly. Deze overdracht is voltooid en gedateerd op 14 maart 1744. Sichterman schetst allereerst het nut van de Memorie, die beschrijft op welke wijze de handel het beste en veiligste gedreven kan worden en geeft de taken aan van de directeur. Trouw, ijver en kennis moeten zijn voornaamste drijfveren zijn. Hij dient zich in te spannen om profijtelijk handel te drijven en de regels en voorschriften in acht te nemen, ook wanneer die niet direct de handel betreffen: 'daar behoort meer toe, men dient ook kennis te hebben van de aard der mooren regeringswijze en gewoontes', zo stelt Sichterman.

Ten opzichte van de moren adviseert Sichterman een hard en consequent optreden, maar ook niet zodanig dat akelig precies alle voorschriften van de Compagnie in acht worden genomen, 'waardoor men zig in d'oogen dier mooren belachelijk maakt.' Maar al te vaak dient men zich te schikken 'naar de naturellen en humeuren der geene die het roer der regering in handen hebben.' Over de benjanen, de Bengaalse hindoe kooplieden en makelaars in dienst van de VOC, toont Sichterman zich echter heel tevreden. Hij beveelt twee met name genoemde benjanen nadrukkelijk aan: 'de doorslepen bengaal Totaram en den moor Chan Mameth.' Sichterman besteedt veel aandacht aan de slechte verhouding tussen de English Indian Company en de VOC - hij gaat dieper in op enkele voorgevallen conflicten - die volgens hem te wijten is aan 'de jalousie van de Engelsen tege d'onze, en van de onze tegens de Engelsen, yder maar zijn bestaande om het meeste te bekomen en elkanderen de vermogenste leveranties te onttrekken.' Hoewel Sichterman stelt, dat de winsten voor de Compagnie in Bengalen nog steeds zo groot zijn dat geen van de andere comptoiren zich met deze vestiging kan vergelijken, moet hij tot zijn spijt constateren: 'dat hij niettegenstaande alle aangewende devoiren tijdens zijn tienjarig bestier de in- en

5.3 Plan van het Fort Gustavus te Hougly, 1742

verkoop niet tot een bloeyende staat heeft kunnen brengen ende beterschap voor het grootste deel zeer dubieus is.' Tenslotte geeft hij goede raad aan zijn 'Politiquen Raad', zijn medebestuurders, om in de toekomst 'zig hoofd voor hoofd toe te leggen om in goede harmonie en eendragt samen te leven, haar eygen concepten niet te lief te hebben, nog eere te stellen om deselve boven die van andere, schoon die beter mogten wesen, te doen prevaleren.'

Bij zijn afscheid van de Bengaalse directie in 1744 schrijft Jan Albert Sichterman:

'dat ik aan den heer Huygens overlevere een liquide transport, zonder eenige quade Schulden voor zo verre dit hoeft comp.r. aangaat, uyt grond mijnes herten wenschende dat het deze mij door een aanwesen van 25 jaren, zeer zwaar gewordenen directie onder uEd. bestier, en hunne personen in deselve althoos wel mag gaan.'

5.4 Foto uit 1963 van het kerkgebouw in Chinsura, gebouwd in 1767 door George Louis Vernet, VOC-directeur van Bengalen. De bij de kerk behorende 20 meter hoge klokketoren werd in 1742 aangeboden door Jan Albert Sichterman. De toren werd in 1864 verwoest door een cycloon

Winstrekening

Winstrekening van de VOC-vestiging Bengalen per augustus 1742 voor het opmaken van de balans

Winstrekening van de VOC-vestiging Bengalen per augustus 1742 voor het opmaken van de balans

De winstrekening van de VOC-vestiging Bengalen per augustus 1742 voor het opmaken van de balans

2001. 6. 1. Sagelen	976	14106.5	13730.5	1406.5	1006.5	1402.5	1056
2001. 6. 2. 1. Sagelen	310	14.2	12 919. 7. 2.	12 669. 4.	4077. 10.	3051. 10.	3290. 10.
2001. 6. 2. 2. Sagelen	682. 10.	6396. 10.	6114. --	707. 10.	805. 10.	870. 10.	872. 10.
2001. 6. 2. 3. Sagelen	414. 12. 8.	344. --	2049. 7. 1.	1514. 10.	1292. 10.	1377. 10.	1264. 10.
De specijalen betragen							
2006. 8. 1. 1. Sagelen	27916. 1. 2.	20022. 2.	19048. 11. 7.	113. 10.	115. 10.	104. --	90. 2.
1321. 16. 1. 1. Sagelen	6607. 3.	11207. 10. 8.	11690. 10.	75. 10.	39. 10.	65. 10.	67. 10.
1522. 07. 1. 1. Sagelen	10600. 2. 9.	2222. 1. 1.	2653. 11. 0.	25. 10.	--	20. --	--
285. 1. 1. Sagelen	107. 10.	1000. 9. 8.	660. 10. 7.	92. 10.	104. 10.	55. 10.	--
12 170. 1. Sagelen	1152. 19.	1610. 10. 2.	1577. 15. 1.	30. 10.	40. 10.	50. --	50. --
016. 1. Sagelen	276. 6. 8.	306. --	119. 10. 7.	92. 10.	92. 10.	50. --	40. 10.
7. 1. 1. Sagelen							
6. 1. 1. Sagelen							
opstaande Sagelen							
1. 1. Sagelen							
100. 10. Sagelen							
0. 10. Sagelen							
De koopmanck: betragen							
116107. 9. 3.	20019. 8. 2.	24730. 10. --					
De specijal: Montuur als boven							
1208. 10. --	99206. 15. 7.	29667. 16. 1.	1592. 1. 10.				
komt te samen							
110091. 6. 3.	20124. 2. --	12722. 15. 8.					
Opgehoeken							
100091. 6. 3.							
De restant voor Winst							
122752. 15. 0.							

Welke tot ons diermeestert antwoord dat er in het verdrucken boekjaer in t ge heel maar gewonnen is
 x 122752: 15. 0. ofte x 20071. g. - moudes
 als 11. 11. 10. dan nadermaal dit verdrucken ten quade op gemenselij wijze heeft

5.5 Winstrekening van de VOC-vestiging Bengalen per augustus 1742 voor het opmaken van de balans